

PÓSA ZOLTÁN

Egy freskó előzményei és következményei, avagy a hatosfogat felbomlása

Már bánom, hogy a Kedvesbe jöttünk, utálom ezt a nagy-polgáriságot imitáló, de lerobbant helyet, bár a kaja nem rossz. Csodára várok, vagy csak Gyözőre, hogy mégiscsak elkezdődik köztünk valami, hogy elzavarja a kedvemért a bides komcsi feleségét, Klárit és utána a nagymellű, indiszkrét vagy hazug Ilonát. Önző vagyok, amiért Győzöt ide várom, minnek jöjjön ide, hogy megint tántorogni lássák, a vesztébe rohan ez a fiú – ezt az utolsó mondatot ki is mondom, a cseppfolyósra szétázott Bocinak, aki összevissza csókolgatott, aztán a szemembe nézve elmondta:

– Figyelj, Piroska, jobb, ha őszinte leszek veled, édeske. Bennünket lehet, hogy kirúgnak, téged viszont biztosan. A kettéfürészelt óriás édeskésnek találja az írói stílusodat, az emberi magatartásodat pedig kihívónak. Úgy véli, egyik sem illik még egy liberális laphoz sem. Bocs’, hogy kifecsegtem.

– Dehogyan, sokkal jobb, hogy tudom, és igazán nem is bánom – feleltem őszintén. – Legalább két évig újra diák lehetek.

Botond rendel nekem is nagydoktor, sört és Unicumot, amitől a szervezetem megkönnyebbül, enyhül a mellpánt, a másnapos fájdalom, de érzem, hogy kezdek újra végérvényesen elázni, jobb lenne végső fájtontot fűjni, hallom Bukovszky Dani nyálasan nyájas hangját, ahogy prédikál Bronsonnak és Botondnak: fiúk, vigyázatok, a nyakatokon a kés, aztán már egészen sűrű ködfátyolon át sejtem Bronson egyszerre markáns és fiatalborbélylegényes ábrázatát. Hangja ércesen csapódik dobhártyámba, de a szavak értelme már nem hatol az agyamig, Botond szelíden simogatja a térdemet, már csak kanos rutinból, ő is be van rúgva, mint az albán számár, akkor se jönne össze már semmi köztünk, ha mindketten nagyon akarnánk. Mi lenne, ha heccből megmarkolnám a micsodáját – fut át rajtam, de jobb ötletet ad, hogy Botond szétesik, a taperolásomat is abbahagyja. Ezért kinyújtom a kezem. Sorsdöntő pillanat, ha Botond észreveszi, hogy kepeszkedek, megfogom neki a farkincáját, jól megbögyörözöm és megmogyorózom, s akkor semmi nem ment meg az újabb kényszeredett kefélestől, amire még jobban illene a Kolnán szokásos „zsákolás” szó, mint a baszás félszalonnépes szinonimája, de talán végre

leszállt rólam a sátán, velem van Isten, Boci mélyen szunnyál, orvul magamhoz húzom a cuccaimat, senki sem figyel föl arra, hogy a vécé helyett kifelé oldalgok, nem, nem, taxira költeni már lelkiismeretlenség volna... A sikeres manőver összehúzza az eresztékeimet, az élménytől szinte kijózanodok, na, nem is voltam túl piás, inkább tegnapi maradt, ami maradt, mindegy, azért nem ártana még egy pisilés, a fene egye meg, a Kedvesbe visszamenni nem akarok, ahol ma vagy tegnapelőtt... Tökéletesen összekeverednek bennem ezek az idióta napok, a tegnapi, illetve a mai nap kivétel, valamennyire még üdítő is volt az a pár óra Andreánál, a fenét, az sem volt különbség, hiszen Andrea is úgy bánt velem, mint egy ócska szajhával, a buszvezető is. Már nem is emlékszem, mikor fordult elő utoljára, hogy ne lettem volna berúgva, ráadásul minden este lekéstem ezt a kurva buszt, és mindig el kellett vonulnom a nagyállomás kricsmije, a törkölyös Tigris előtt, amikor józan vagyok, megszólít valaki, amikor nem, még azok is undorodnak tőlem, akik ott isszák magukat fokozatosan a halálba... Nem, ne ítélkezz ily könnyen, hiszen te is annyi mindent megittál az utóbbi pár nap, vagy hét folyamán, amitől rendes ember megmurdelne, de ne bízz decens formádhoz és fehérnép voltodhoz képest különlegesen erős fizikumodban, ki tudja, hol a határ, ami után már nincs visszaút, és a szervezetben elkezdődnek a végső lépülés irreverzibilis folyamatai... Még azzal a kulcsüggyel is hogy megalázott a szemét kis álbarátnóm. Nem is kell annyira pisilnem, hazaviszem, bambulás az egyetlen szegedi villamoson, de gyönyörű a Dóm tér, a Sándor torony, a Hősök Kapujának fennkölt íve... A híres Aba Novák-freskó viszont nem tetszik, ebben nem értek egyet Mátéval, aki Picassót idézve barbár zseninek nevezi a fennkölt, számomra kisé idegen történelmi képek szerzőjét, akkor sem, ha Picasso mondta, bár engem sokkal jobban érdekel Máté Aba Nováknál, Picassónál is. Nem lehet mindenben igaz a neki sem. Fura, hogy Andrea olykor rajong Mátéért, máskor pedig a gyűlölködésig fitymálja, a múltkor a pesti Nemzeti Színházon veszték össze, azt Andrea, mint int-ranzigens liberális, csak azért is leszólja, mert a Fidesz-kormány építette. Igenis, szép a Nemzeti Színház is, ebben viszont igaza van Máténak. A Nemzetit a komcsik a levegőbe röpitették, nem tudni, miért, lehet, hogy azoknak van igazuk, akik a nemzetietlenítési program szerves részének tekintik ama borzalmas explóziót, amelyet követően Magyarországnak nem volt nemzeti teátruma, a korábbi kormányok soha nem tudták fölépíteni, a mieink, hú, az a baj, hogy túlságosan sokszor szóltad el magad Bukovszky és Boci előtt, a mieinknek nevezted a Fidesz-kormányt, szóval, csak azért is, a „mieink” összehozták, azóta fikázza is egyfolytában a fingos szájú szoclib ellen-

ség. Jaj, ha ennyire befolyásol reménytelen szerelmed véleménye, ne csodálkozzak, hogy kiraknak egy baloldali-liberólaptól. Lehet, én befolyásolható vagyok, elismerem, de legalább... elismerem.

Piri éppen akkor érzi úgy, hogy ha nem áll le a belsőmonológ-verklíje, egyszerűen meghibban önmagától, amikor villamos ablakából megpillantja a nagyállomás tövében a városi munkaügyi központot. A rozzant ház újra emlékezteti arra, hogy hamarosan elveszti az állását, de mivel főállású egyetemi hallgató, nem számít munkanélkülinek, nem is jár neki a segély, a fene tudja, mi a jobb, ha már kirakták, vagy ameddig csak fél tőle, dejszen, három-négy napja egy sort sem írtam, lehet, hogy van az már öt-hat is, ha eddig nem is akartak volna kirúgni, most már azért is megteszik, mert a havi harminc flekkes kötelező gyakorlatot már-már lehetetlen teljesíteni. Holnap talán el kéne dönteni, hogy most feladjam végleg és így tovább a kedves kollegákkal, kolleginákkal, faszikákkal és vaginákkal, na, ne mán, Koncz Piroska, te ne is gondoldj ilyet, téged nevezett el piásan Bronson nem túl éleselméjűen Gyilkos Baszócának. Szegény anyám, ha tudná, hogy simán lefeküdtem egy olyan nősférfival, aki ilyesmit mond rólam, még csak nem is a hátam mögött, a frász tudja, mitől esne inkább kétségbe? Attól, hogy kurva vagyok, vagy hogy már annyi büszkeségem sem maradt, mint egy jobbfajta ribinek, egy afféle úri cafkának, hogy is mondja anya: „párizsi kurucnak”.

A piroska helyén ezúttal hagyományos, kék kocsiból álló vonat áll, a fülke bűdös és meleg belsejébe húzódva gondolja röhögve végig újra és újra az egész dicstelen napot, hetet, csak annak örül, hogy ezt a kis nyamvadt pöcsös huszárt úgy megijesztette az információnál, nem kéne többet megütni senkit, fogadd meg, hogy legfeljebb éles önvédelemből teszed, utólag baromi rossz érzés, ne élj vissza azzal, hogy ennyire kierősödtél a kasszálástól, beül hozzád egy táskás, okulárés fiú, szíát köszön, aztán megkérdezi, felgyújthatja -e a villanyt, mert – úgymond – tanulni szeretne, holnap vizsgázik. – Milyen szakos vagy? – Tömegkommunikáció? Jé, újságíró akarsz lenni... tudod te... Aztán elharapja a félmondatot, ezt a jóarcú szemüges eminenskét lelombozni ugyanolyan disznóság, mintha összeverné... Szerencsére a fickó tényleg tanulni akarhat, vagy nem figyelt rá, vagy ami valószínűbb: megérezte a piaszgot, mert kinyitja a könyvét, belébúvik... A jó példa ragadós, a vonat elindult, döcög vagy tizenöt percig, míg Kolnára, addig előveszi a táskából a leveleit... Meghívó a Kolnai Művelődési Központból, jaj, de jó, Szöllősy Lali négy éve mindig nekem küldi el az anyagot, amióta a lapnál vagyok. Most magánlevelet is mellékel a meghívókhöz.

Drága Piroskám!

Édesanyád bizonyára említette Neked, bár szokatlan levélben megkérni valakinek a kezét, de úgy gondolom, tudnod kell: érzelmeim a régié. Lassan egy éve elváltam a feleségemtől, van egy önálló házam, amely gazdaszonyra vár.

Ne hidd, hogy ezek a hírek, amelyek általad megjelennek a Hírlap hasábjain, oly fontosak nekem.

Annak örülnék, ha hazajönnél. Tettamantival beszéltem, szíves-örömet visszavenne a tanácsházára [„tanácsháza” lehúzza, fölé írva: „a polgármesteri hivatalba”], s hagyná, hogy amíg el nem végzed az egyetemet, munkaidő kedvezményben is részesülj.

Én várok és remélek

Lajosod

Piri halványan elmosolyodik, kivált az aláírás tetszik neki. Aztán érzi, hogy kifut a fejéből a vér... A borítékok között fölfedezi azt, amit nem akart eddig meglátni, tudat alatt percek óta észlelte már, hogy az egyik levél nincs fölbélyegezve, de kicsit még reménykedett. Hátha csak kézbesítővel továbbított meghívóról van szó. Hiába, eddig tartott az önámításra tartalékolt lelki erő. Azt is hajlandó végre tudomásul venni, hogy a feladó helyén a Megyei Hírlap széles főszerkesztői pecsétje és dr. Bakóczy András neve díszelg... Ki kéne dobni az ablakon – füstölög, aztán mégis felnyitja a leragasztott borítékot. A lassan, döcögve elinduló vonat ritmusára olvassa a levelet.

*Koncz Piroska
egyetemi hallgató részére
Szeged*

Tisztelt Koncz Piroska!

Sajnálattal közlöm, hogy állandó munkaszerződését a lap a továbbiakban nem tudja fenntartani. Nyilván Ön sincs velünk kibékülve, de érzi azt is, hogy a lap sincs egészen kibékülve Önnel.

Belső megállapodásunk szabályainak megfelelően kéthavi fizetését a jövő hónap huszonötödikéig számoljuk el. Járandóságát és a papírjait már a jövő hét közepén, pontosan, február elsején átveheti a pénzügyi irodában Balatoni Melánia előadótól. Mától, január 25-étől kezdve a munkavégzés alól fölmentem.

Abban a reményben, hogy szempontjainkat megérti, sok sikert kívánok egyetemi tanulmányaihoz és majd a tanári pályához.

Dr. Bakóczy András főszerkesztő

Milyen sokat számít az emberi hang, az elviselhető stílus – gondolja Piroska, és egy pillanatra tényleg megkönnyebbül. Ötször, hatszor, tízszer végigolvassa, de hiába, tévedés kizárt. Csipkedi önmagát, hátha álmodik. Tagadhatatlanul piás is, másnapos is kicsit, de ébren van. Kezdi elhinni, hogy valóban nem alkalmas az újságírói pályára, ahogy Bakóczy Bandi levele ezt finoman, de a tanári pályára terelő utalással a tudtára adta... Holnap bemegyek a szeribe, anyámékat még nem terhelem... Egy kis búcsúívászat, esetleg... Aztán hirtelen meglátja a Kolna kiírást, vilámgyorsan felpattan, összemarkolva leveleit kirohan a kupéból, az a szerencsétlen szemüveges fiú csak kapkodja a fejét... Úristen, ha most ebben az iszonyú állapotban fennmaradok, Lakitelekről csak hajnali fél hatkor van egy sárga busz, ha van még egyáltalán, Kecskemétről is akkortájt indul, ilyenkor a vonat már alig vár, aztán kivágja az ajtót, szinte leugrik, felesleges, a piros csákós állomásfőnök még csak most emeli föl a palacsintasütőt a jellegtelen hodályforma, lapos épület előtt téblábol a jámbor, szőke hajjú, bajszos bogár, ismeretlen ismerős, és most fokozottan érzem át azt a kétarcú otthonosságélményt, ami ebben a csúnya tót faluvárosban elfog, valahányszor hazaérek. Az egész, együtt, az új részek lakótelepes arctalansága, a falusias negyedek újabb részének összevissza épített vadkeleti rendtelensége, a külvárosias, többnyire sátrortós egyenházak, az alföldi környezetben kifejezetten giccsesnek látszó alpesi tetős üdülőfazonok, a rozzant kunyhók és az új stílusú paloták, mint az összpánoráma komponensei, csúnyácskák, ám a házak külön-külön mégis otthonosak. Nem beszélve a rengeteg fáról, bokorról, a hűvösről, a csöndről, ami még most is, amikor ijesztőnek kéne lennie, üdítő. Tudom, üdülőfalunak nevezni merészség, de így, sötétben akár a Balaton mellékére is oda képzelheted magadat, és minden azt sugallja, vége, vége, egyelőre, ha te is úgy akarod, hosszú időre vége a kényszerutaknak. A legközelebbi vizsgám jövő pénteken lesz, csütörtökig is marad több mint egy hét...

Piroska ekkor ébred rá, hogy a búcsúívászat nemcsak erőltetett, hanem kimondottan értelmetlen lenne. Ezek között, akiket a kocsmában ott hagyott, s akik tán mostanáig sem vették észre, hogy eltűnt, semmi keresnivalója nincs. Bár Andreával néha egészen kellemesen elbeszélgettek, de sokkal hitelesebb és kettejük barátsága szempontjából sokkal árulkodóbb az, ahogy köszönés helyett „add ide a kulcsomat, míg el nem felejtjük!” felkiáltással fogadta már a folyosón, még a bélszagú, budibéli találkozás előtt, nem beszélve a karvalyszerű kézmozdulatról, ami kifejezetten komikus volt Andrea kissé kipárnázott, nématalföldiesen dundi tenyerére rávetülve... Amikor azonnal megkapta a kulcsot, amit annyira féltett tőlem, úgy próbálta nem éppen baráti türelmetlenségének élet tompítani, hogy tovább sértegetett: attól félttem, hogy tők bepicsázva elvesztetted...

Végeredményében igaza van, alig ismer, valójában semmivel sincs több közöttök egymáshoz, mint az évfolyamtársaiddal, akik igazat adtak neked, amiért két orrot is bevertél szőkeszilfid tündérfazonod dacára is egyetlen bulin. Nem hiányzik majd Bronson gorombasága, Ilona féltékeny gyűlölködése, de még az sem, hogy Boci holnap esetleg kevésbé piás, nyálás kedvességével a még mindig üres hitvesi ágyába csalogasson egyetlen éjszakára, pedig méltó búcsú lenne attól a társaságtól, amely semmivel sem kevésbé rokonszenves, mint bármelyik szerkesztőség, csak te még annyira sem illeszkedsz közéjük, mint ők egymáshoz, idegen vagy, egyetlen kapocs volt közöttetek a közös szerkesztőségi gitt, amit te mostantól már nem rágatsz. Milyen fura, Bakóczy Bandi (bármilyen tapintatosan is fogalmazott, de mégiscsak kirúgó) levele egyetlen szikeéles, határozott mozdulattal leválasztott mindenről, amit a megyei lap akár elvben, akár gyakorlatban jelent. Még a legszimpatikusabb Uzonyi Mátétól is, aki már nem is tartozik közéjük. Egykori segítőmtől, örök szerelmemtől, Mátétól is világok választanak el, és erre most jövök rá végérvényesen, amikor elképzelem, mit szólna ahhoz, ha most mobilon felhívnám és elpanaszolnám neki, hogy kitétték a szűrőmet a laptól... Lehet, első meglepetésében, ahogy mondani szokás, lányos zavarában ki is nyilvánítaná, hogy nem érti az iránta tanúsított nagy bizalmamat, aztán észbe kapva elnézést kérne, és adna néhány megfogadhatatlanul bölcs tanácsot, miközben azon gondolkodna, hogyan utasítson el a lehető legtapintatosabban, de azért határozottan, egyszer s mindenkorra, ha véletlenül randevút kiélnék tőle, még ha „csak baráti keretek között” is. Joggal, hiszen még akkor sem fogadta el soha a meghívásaimat, amikor kollegák voltunk... Ne tiltakozz, jogos a múlt idő, hiszen Bakóczy azt is értésedre adta, hogy nem tart igényt egyetlen sorodra sem többé, ami bizony azt jelenti, hogy a szerkesztőségben már csak jövő csütörtökön lesz némi keresnivalód. Mostantól kezdve nem tartozol oda, ezért akár Bakóczy, akár a kettéfürészelt óriás, de most már akár Bronson is, minden további nélkül kivezetethetne a biztonsági örökkel, ha észrevenne a szeriben, hiszen az a veszély is fönnállhatna, hogy a jelszavad segítségével behatolsz a rendszerbe és kitörölsz bosszúból annyi cikket, amennyit csak bírsz. Tulajdonképpen jólesik, hogy nem a „nyugati, amerikai, kapitalista” forgatókönyvnek megfelelően küldött el, biztonságiak és a rendszergazda kíséretében, ez a bizalom jele..., de lehet, hogy csak figyelmetlenség, úgyhogy ne akarj holnap bemenni a szeribe. Bakóczy nyilván azt hiszi, hogy tudsz disztíngválni, van benned önérzet, és nem próbálsz még pár percre sem visszakapaszkodni arra a szekérre, ahonnan leparancsoltak, még egy röpké búcsú erejéig sem a saroglyában ülőktől. Te jó Isten, még jó, hogy nem tértem vissza pisilni,

hátha mégis értesítette azóta az öröket, s akkor kivettem volna magamat egy fölösleges, kínos, megalázó jelenetnek. Most viszont megint nagyon feszít a hólyag, majd a kertek aljában leguggolok... De nem. A baljós szerkesztőségi kaland egyik tanulsága, hogy nekem soha nem hoz szerencsét a szemérmelenség. Hátha erre jár valaki, esetleg ismerős, és elhírel: az a vörös hajú kis ká, a Koncz Ila és a Koncz Feri bácsi lánya, ott ült guggon és peselt, mint a lovak a kisösvény mentén. Annyi szemérem sincs benne, hogy bebújna a bokrok mögé. Azt még megérteném, ha férfi lenne, hiszen minden második hímnemű prosztagondokkal küszködik, de egy nőnek illik megtanulni, hogyan kell ezt visszatartani, kibírni az ingert, pláne tízpercnnyire az otthonától. Hirtelen tudatosul benne, hogy itthon egészen másként szokott viselkedni. Azt a szemérmetlen újságírókúrvát, aki eddig voltál, hagyd végleg magad mögött, még azokon a napokon is, amikor Szegeden vagy. Ha már így történt, alakulj vissza másfél évre egyetemistává. És próbáld kitörölni a tudatodból is a már-már véreddé vált ordenáre mondatokat, vetközd le a szerkesztőségi, hivalkodóan trágárkodó, ál-emancipált, valójában falloszimádó, füttyicentrikus stílust, elsősorban magad miatt, de a szüleidet sem kellene megbotránkoztatni. Kétéves haladékot kaptál Istentől, s ha a szüzességedet már nem is tudod visszafürdeni, kezd el a mai estét afféle lusztrációval, azaz, nagyhét előtti rituális, megtisztító alámerítkezéssel otthon. Lehet, hogy a szó konkrét értelmében ez nem megy, hiszen már nagyon késő van, nem akarsz mindenkit fölverni a locspocsétázással, pedig nem ártana lemosni magadról a sok gusztustalan férfiúi és nőstényi érintést, Bronson beléd hatoló furdancsát, Botond térdedet, ágyékkodat tapizó tenyerét, Andi modoros álbaráti csókját, s azt a bizonyos tápéi fürdőzést is a nem túl tiszta lavór-cseberben, józanul bele nem ültél volna, az biztos. Lelkileg viszont tisztulj gyermekkori önmagadhoz egy estvéli imádsággal...

Piri már kiért a lakótelepiesített, amerikaiasan jellegtelten városközpont – egykori munkahelye – betontömbökkel határolt négyszögéből, közművetlen, földes kis utca különféle benyilói között kanyarogva vágja le az egymás hegyére-hátára épült utcák kacskaringóit, már kora tavasszal is csudaszépek a kertek, a fák, a bokrok, a félsötét eltakarja a házak közötti kirívó különbségeket is. Még egy kanyar, még egy kis emelkedő, és feltűnik a nagyverandás, paraszt klasszicista, nyeregtetős, féloldalas beépítésű ház. Ezen a környéken maradt meg a legtöbb igazi falusi porta. A családi legendáriumból tudom, hogy szüleim, nagyszüleim ama takaros szatmári sváb községben laktak. Aztán a hetvenes években összevonták a falujukat egy még takarosabb településsel, amelyik a legtöbb tisztasági versenyt nyerte, amikor még volt ilyesmi... Apám azért kezdett el ingázni, az építőiparban dolgozni, mert szülőhelye, ahol

még az ük-üknagyszülei is földművesek voltak, mint alárendelt alfalu, szerep nélküli településsé vált. Először megszünt az iskolája, aztán bezárták a kultúrházat, összevonták a két falu termelőszövetkezeti csoportját, és apának nem jutott munka, mert összeveszett a párttitkárral. Tíz éven át rakta élire a garast. Először úgy tervezték, hogy beköltöznek az anyaközségbe anyai nagyanyámék portája mellé, de az összevont téesz is gallyra ment, pedig anyám szülei, nagyszülei, dédszülei és ükszülei még a szomszédos, kedvezményezett főfaluban túrták a földet. Még így is vonzotta őket a faluszeretet, félték a honvágytól, meditáltak, meditáltak, amíg úgy nem döntöttek, hogy abban a délföldi szlovák faluban vesznek egy csinos portát, ahol távoli rokonaik, a Tettamanti család tagjai élnek. A régít odahagyták, még ingyen sem kellett senkinek egy alárendelt faluban lévő ház. A másikon, a főfalubélin viszonylag jó pénzért adtak túl, de így is banki kölcsönt kellett fölvenniük, mert ez a régi időkből megmaradt, egykori nemesi kúria és a közel hatholdas háztáji 1985-ben már igen sokba került. Illene végre rájuk is gondolni, megkomolyodni, hiszen miattam döntöttek így. Már útban voltam. Ők kibírták volna otthon, de azt nem akarták, hogy a gyerekük a kommunisták által halálraítélt környéken szülessen meg, egy olyan faluban, ahol se munkahely, se kultúrház, se iskola sincs. Én már Kolnán születtem, a szüleim úgy eladósodtak, hogy mire kifizették az itteni birtokot, megöregedtek, és egyke maradtam parasztlány létemre.

Szerencsémre, anyám szegről-végről nagybátyja, Tettamanti Jarosláv bácsi fia először tanácselnök, aztán polgármester lett, s érettségi után odavett titkárónek. Bár valljuk be, én így is, még vagy már, mit tudom én, deklaszált parasztlány vagyok. A félparaszthoz, a semproli, sem földműves sudri-ivadékhoz, egyáltalán, az első generációs magyarországi kényszerhonfoglalókhöz, a Kádár-féle falurombolás áldozataihoz, mint mi vagyunk, illik az egykezés. Apa is, anya is nyugdíjba ment, de még dolgoznak az itteni téeszben, visszaparasztosodtak. Hat hold, kimondani is sok, hatalmas kertünk van, szinte az egyetlen háztájizók vagyunk e környéken, idejétmúlt figurák a segélyből élő züllöttek falujában, nem véletlenül erősödtem ki a sok kaszálástól, kapálástól. A földmunkákat egyre kevésbé győzik, s ezért is örülnek majd, hogy végre hazatérek. Azt sem bánják, ha megmaradok diplomásan is parasztnak, aki viszont otthon úgy viselkedik, ahogy diplomás háziasszonyhoz illő. Apa egyszerű ember, néha, néha megereszt egy két cifra káromkodást, de azon megütközne – lehet, hogy életében először pofon is verne –, ha elfeledkezne magadról és a szerkesztőségi lányok stílusában nyilatkoznál meg. Az a fura, hogy anya nem csodálkozna, csak a homlokához emelné a fejét, megcsóválná, és csak annyit szólna: fiam... fiam...

A szüleimból a végén még sem lett sudri, magyarul lumpenproletár, én viszont először hivatalnok, majd értelmiségi létemre majdnem el-lumpenizálódtam. Fölnézek, és a tiszta, csillagos égbolt, a Göncöl láttán eszembe jut egy régi nagy filmélmény, amiben Burt Lancaster, a gyönyörű, barna, markáns fejével egy szicíliai herceget játszik, aki lassan-lassan beleöregszik abba, hogy a nagyemberek kora, a nagyvadak ideje lejárt, ja igen, az is a címe, hogy *A párdúc*, arra már nem emlékszem, hogy kinek a híres regényéből rendezte az egyik híres nagy olasz rendező a hatvanas években, a filmes párdúccok korában. Uzonyi Máté nyilván kapásból tudná, és magában hozzátenné: A párdúc-herceg a közelgő halálánál is tragikusabbnak ítélné, ha tudná, hogy a huszonegyedik század elején egy magyar szakos bölcsész-hallgató mennyire nem ismeri már a világirodalmat. Máté nemzedéke még olvasott, művészfilmek kedvéért járt moziba – állítja. Nekem az a gyanúm, ő a saját hatvanas évekbeli diák-korosztályában is a csodabogarak közé tartozhatott. Szóval, visszatérve a filmélményhez, a párdúcot, a kor kicsinyességét fájlaló herceget alakító Burt Lancaster letérdel egy ódon hangulatú, zárt, szakrális óvárosi olasz téren, és megkérdezi az esthajnant vagy a Göncölt, vagy mit tudom én, melyiket: Csillagom, csillagom, Te már bizonyára tudod, vajon meddig tart még e földi utam. Valahogy így mondta. Én is letérdelek, az égre nézek, s eszembe jut egy másik, kevésbé nagy film. Ebben is egy markáns figura a főhős, még hasonlít is kicsit Lancasterre, a keresztnevük is azonos: Burt Reynolds. Az utóbbi Burt egy vérbeli ezredforduló, vagy inkább huszadik századvégi amcsi akciófilmben játszik egy lelkiismeretes zsarut, akit a becsületesége miatt rúgnak ki a rendőrtestülettől. Ő az első munkanélküli napja után bevallja a női főhősnek: nem is volt olyan rossz érzés, hogy bármikor beülhetek egy vendéglőbe, moziba, nem rettegek attól, hogy megszólal a maroktelefonom. Végre újra az emberiség tagjának érzem magam. Vigasztald magad azzal, hogy mondogatod: mostantól kezdve én is visszatértem a normális élőlények világába. Megtervezhetem a napjaimat, a heteimet. Valljuk be, nekem, aki tényleg nem lettem volna sohasem Egon Ervin Kish-, vagy Oriana Fallacci-, még kevésbé Uzonyi Máté-forma író, akiknek van miért hajtaniuk, az egész valahogy értelmetlen volt, föláldoztam volna a magánéletemet, csak azért, hogy életem végéig körmöljem a műemlékekről, a múzeumokról, a falusi közművelődési eseményekről szóló tudósításokat. Tényleg, annak, aki nem képes szépíróvá, szakkritikussá vagy a témájához kapcsolódó terület szakemberévé, előadójává lenni, mire való ez az egész szerkesztőségi életforma, amely megeszi a valódi életét? Ma elvonult előttem valóságosan is, szimbolikusan is szinte az egész bagázs. Bakóczy Bandi, akit a napnak szinte minden órájában, olykor még hétvégén benn találok a szeriben, s

még csak nem is újságíró, nem is szerkesztő. Olyasmért van távol egész éven át a családjától, aminek a lényegéhez semmi köze. A kettéfűrészelt óriás tíz évvel fiatalabb Máténál, de már tiszta ősz, idegeskedik, menedzserkedik, és csak szökőévente sajtol ki magából egy-egy cikket. Bukovszky Dani, amíg nem volt napos szerkesztő, érdekes, régészeti cikkeket, tanulmányokat írt, most már éjjel-nappal mások stílushibáin kotlik, vagy úgymond kialakítja a lap arculatát, csak tudnám, mit is jelent ez? Bronsont most rúgta ki a családja, összeköltözik egy nővel, aki rosszabb, mint a felesége, az újságíró életforma alkoholistává tette, a lap megette a családját, s ha nem változtat a magatartásán, előbb-utóbb a laptól is elpaterolják, pedig mindent arra tett föl, hogy rovatvezető lehessen. Újságírni azért kezdett, mert valamikor megjelent egy-két verse, először csak szerkesztőség-közelbe akart jutni, azért megjelenni, hogy híres legyen, s aztán, mint minden pályakezdő, azt remélte, hogy kiadják a verseit, mert neves vidéki újságíró. Ez így nem működik, ilyen áthallások nincsenek a két szakma között, de ha még lennének is, nem a délvidéken, a provincián. Bronsonnak már nincs mit megjelentetnie, mert az újságírói robot és a láncpiálás, lánckefélés közben elfelejtett verseket írni. Herpay Botond drámairóként kezdte, színikritikusként folytatta, mindmáig volt egyetlen vidéki színházi bemutatója, amit egyetlen egyszer felvittek egy pesti stúdiószínházba, megírt egy valagra való kritikát. Ennyi. És már negyvenéves. Csak Máté van olyan magas polcon, hogy azt mondhatjuk: nekik érdemes volt pokolra szállni, mert megtanulták, hogyan kell a nótát fűjni.

Na, na, Piroska, ez is annak a tipikus esete, amikor savanyú a szőlő, te túl közelről láttad ezeket a fiúkat-lányokat, közelről figyelted emberi hibáikat, de tisztában vagy avval, hogy a kívülállók számára, meg azért számodra is, az is tiszteletre méltó dolog, ha valaki csak jó újságíró, szerkesztő az ország harmadik városának megyéjében. És az elsoroltak mind jó szakemberek, ezt tudnod kell akkor is, ha most tényleg sértett vagy. Ahogy elismerted saját magad előtt: Piroska, neked mostantól kezdve savanyú a szőlő. Az újság, amelyiktől ma búcsúznod kellett, bizony, önmagában is valamiféle Olimposz, kicsit minden munkatársa halhatatlan. Az, amit elmondta, a hozzád hasonló félig alkalmasokra vagy nálad is szerényebb képességű alkalmatlanokra illik. Mint például Andrea, akinek vannak jó ötletei, gondolatai, de alapjában véve mégis dilettáns, csak annak köszönheti, hogy a pályán van, hogy a kettéfűrészelt óriás szereti; abban a percben, hogy a törpe elhúzna innen valamilyen módon, fölfelé vagy lefelé bukna, ő egy percig nem maradhatna nálunk, oppardon, nekem az újság már nem „nálunk”. Andrea tényleg görcsös és boldogtalan, kínlódik a cikkeivel, kínjait és görcseit mindenkivel megosztja, a kollégák is menekülnek előle, de a „ci-

vil” férfiak is hamar ott hagyják, mert csak a munkájáról tud beszélni, amit ráadásul rosszul végez. Aki még szerencsétlenebb, bár sajnálatot nem érdemel: Valéria, az önkéntes besúgó. Egy ideig zenetanárnő volt a falujában, aztán elkezdett zenekritikusként külsőzni, közepesen, szorgalmasan. A sztárügyvéd nővére járta ki neki a lehetőséget, aki Bakóczy Bandi csoporttársa volt a szegedi jogi egyetemen, és a lap jogi tanácsadója volt egy ideig. Addig rágta Bandi fülét, amíg az föl nem vette. Azóta éjjel-nappal benn ül, akár ügyeletes, akár nem, teheti, se kutyája, se macskája, mindennap megír egy kritikát vagy egy interjút, Bronson, Boci, Máté fölváltva dolgoznak a kéziratain, amíg használhatóvá nem esztergálják, de semmit sem fejlődött, sőt a kimerültségtől és a stressztől egyre rosszabbak a firkái, és ennek lassan két éve. Ő nem dilettáns, nem is kontár. Valika a született antitalentum iskolapéldája. Szabadságra elmenni nem mer, év végén pénzben kéri a kötelező megváltást, egyre soványabb, hisztérikusabb, és már Bakóczy is letagadhatja magát néha, amikor esténként bejelentkezik hozzá árulkodni, de ezt sem tudja abbahagyni, a laptól sem képes elszakadni, érzi, hogy nem megy neki az újságírás, és amióta a nővére elment a laptól, kevésbé számít szent tehénnek. Mindezek dacára, valahol szörnyű, félelmetes és mégis szép az az üstökösi pálya, ahonnan el kell most menned. Most aztán lesz időd elolvasni Máté novelláját – akár ma este az ágyban, akár később, meglátjuk.

Piroska ráébred, hogy jó ideje térdel az egyre halványuló égbolt alatt, tejfehér udvara van a Holdnak, és tejes ködön át látja a világot, mivel ömölnek a könnyei. Mégiscsak a lelkedre vetted ezt a kilapátolást, valamennyire már téged is beszippantott ennek az angelusi és diabolusi szakmának a leírhatatlan sodra, a napilapos drilldaráló. Ebben naponta meg kell harcolni a halhatatlanságért, a tegnapi érdem mára elavul, és a mai munka közben már a holnapi penzumon kell gondolkodni. Ez a csodás-borzadályos ringlispil földöntúli dimenziókba varázsolja az érdemeseket, de hústörő, lélektipró örvény a csak félig meghívottaknak, a kevésbé alkalmasoknak, s maga a pokol a teljesen érdemteleneknek. Az előbbieik iskolapéldája Máté, aki egyszerre képes nagy író és nagy újságíró lenni, az utóbbiaké pedig Vali, aki élő bizonyítéka annak, hogy bár ennek a szakmának vannak megtanulható részei, de a lényege mégis megtanulhatatlan annak, aki tehetségtelen.

Lépéseket vél hallani, rémülten felugrik, soha ennyire nem örült a kerítésen túli ismerős kutya közeledtének. Úristen, idestova fél egy, illetve nulla óra harminc perc, azért nem találkozott hát senkivel, mert későre jár, vagy nagyon korán van még. Igen kínos lett volna, ha valaki rajtakapja, ahogy térden állva zokog az éjszaka kellős közepén. Megpróbálja letörölni a könnyeit, előveszi a pudriét, mert az anyja nemegyszer ilyenkor is fenn van,

tagadja, de nyilvánvalóan aggódik érte, amikor több napig nem tér haza, most jó ideig nem lesz része hasonló negatív élményben. Hátha nem veszi észre, hogy sírtam.

Az utca most már garantáltan néptelen, letolja a bugyiját, hosszasan pisil, ezzel már egy kicsit az időt húzza. Aztán föláll, átvág egy kicsike, négy utca által behatárolt tercskén, és már eléje tárul a hosszú, piros nyeregvetős ház utcára tekintő fél oldala, a fehérre meszelt tornác, a kisudvar, amelyet keresztlécés fakerítés választ el a konyhakerttől. Látja az egyetlen nagy üvegházat, anya és apa tudják, hogy a fölisátor nem igazán alkalmas a téli kert védelmére. Csak az üveg engedi át az áldott nap sugarait télen is, a műanyag csak a meleget konzerválja, az effajta, forróságban, kínjában érlelt paradicsom, paprika, görög és sárgadinnye kásás és ízetlen, akármilyen élénkpiros, haragoszöld, illetve aranysárga. Megkönnyebbül, feloldódik a kedves, gyerekkori táj láttán. Elindul fölfelé, s kigyullad a klasszicista veranda lámpája. Még a szokott kérdés: „te vagy az, Pirikém” is elmarad, ami ékesen bizonyítja, hogy az anyja lesett rá az ablakból. Belép a hatalmas, búbos kemencés konyhába, bár be van vezetve a gázos fűtés is, a szülei is az olcsóbb, természetes faanyagot használják szinte egész télen át. A jobb oldali tiszta szoba mögött rendeztek be egy könyvtárhelyiséget, baloldalt három háló.

– Hát hazajöttél, kislányom...

– Bizony, jó ideig maradok mama. Csak akkor mozdulok ki innen, ha az egyetem miatt muszáj – zokogja el magát, és az anyja vállába fűrt fejjel sírja ki magából a feszültségeket.

– Mama, már holnap üzenj Szöllősy Lalinak, hogy... hogy nyugodtan megkérheti a kezemet. Igent mondok neki.

– Jól van, kislányom, ráérünk – mondja a mama, még el sem hiszi igazán a jó hírt, vagy kicsit elszomorítja, hogy ilyen hamar elveszíti visszanyert gyermekét.

– Itt leszünk tőletek pár lépésre, mama. Nem hagylak el többet, hidd el.

Anya csillapítóan veregeti a hátát, és elmeséli: sejtették, hogy így lesz, a tiszta szobát már berendezték neki a könyvtár mellett, így tanulhat egész éjjel, nem kell rajtuk keresztül járkálni. Amíg diák, csak annyit dolgozik a ház körül, amennyit muszáj, sőt annyit se, csak amennyit jól esik. Utána meg, ahogy megígérték, maradhat itthon. Ha úgy alakul, gazdálkodik velük, de azt se bánják, ha állást talál a helyi iskolában, könyvtárban vagy a faluházán. Mert azt ő is sejti, hogy a poros várostól végleg elment a kedve. De ha tényleg úgy akarja, már holnap bemegy Lalihoz. Csak talán előbb tegye le végre azokat a vizsgákat.

Aztán szépen, kíméletesen átkíséri Piroskát újonnan berendezett lakrészébe. Puhapihe paplanos ágy, derékalj, komód, íróasztal. Bányameleget ont a jó cserépkályha.

Isten hozott idehaza, fiam.